

דפי עיון

במפרשים

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.ב.שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ו

פרשת יתרו

א. מדרש רבה .

פרק יא' פסוק א': ז. דבר אחר: וישמע יתרו - הדא הוא דכתיב: (קהלת יא. א.)
ש'לח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו, וכי בני אדם שוטים הם.
שנותנין לחמם על פני המים!! ועל מי אומר, על יתרו, שנתן לחמו למשה, שנאמר:
(שמות ב. כ) 'קראן לו ויאכל לחם', הרי: 'ש'לח לחמך על פני המים' זה משה,
שנאמר: (שם שם. י) 'כי מן המים משיתהו, למה: 'כי ברוב הימים תמצאנו' -

אבות

1. האט קוויטו se הארש אונדקת, ואיק ניתן להנינו אחרת?
2. איק הארש אפין את אהיתו se יתרו אפנותיו?
3. מה הרציון se הארש פפירולו האיות?

* * *

ב. אור החיים .

פרק יח' פסוק א':

א) וישמע וגו'. צריך לדעת לאיזה ענין יחסו
ביחוס כהן מדן שאין זו מעלה
אלא ירידה ומן הראוי ראשונות לא תזכרנה.
ואולי פי יכון שבח האיש באומרו כהן מדן
לומר שהגם שהיו לו ב' בחינות הרמוזות
בכהן מדן שהם היותו ראש למדן ואדוק
לעבודה וזה אף על פי כן עשה ב' דברים
נגדיים והפכיים לב' הפרטים. כנגד היותו
גדול אמר חתן משה שנתחנן לאדם שלא
נודעה לו גדלה עדין, ודבר זה יקפידו עליו
נוהגי שררה ואין צריך לומר א' המיוחד
לאמתו שיקפיד לתת בתו לאדם בלא שם,
וכנגד היותו אדוק לעבודה וזה כמשמעות
המוכן מתכת כהן אמר הכתוב (י"א) מה
שאמר בסוף הענין עמה ידעתי כי גדול ה'
מכל האלהים ודבר זה אין בו חידוש ומעלה
גדולה באמר כן גוי א' לקבעו בתורה אלא
באמצעות מה שקדם ליחסו בשם כהן מדן
דבר גדול הוא שכהן אמה אחת מהם ובהם
יעיד על פי הבל יפצה פיהם:

עוד טעם אומרו כהן מדן לומר באמצעות כן
השיג לדעת כל אשר עשה ה', כי לאנשים
הגדולים יתגלה ויודע הכל בצדק בלא תוספת
וגרעון מה שאין כן לשאינם רשות הגם שיודע
להם התדשות לא ידעו כל הדברים הנעשים:

את כל אשר וגו'. גם זה יגיד שבח האיש
שהשתדל לדעת כל פרטי המעשים, וזה
יגיד כי אהב את יעקב, שהלא תראה איש
שונא לרעהו יקץ בהגדת שבחיו וטובו ויחדל
מדעת מצבו הטוב, אשר לא כן אהוב לאהובו,
ורשם ה' בדתו כי זה האיש אהב את ישראל.
עוד ירצה בדקדוק עוד למה הוציא הכתוב
פרט זה של הוצאת ישראל ממצרים מכלל כל
אשר עשה. ועוד כי הוא עקר כל אשר עשה
ולא היה צריך לפרשה:

אכן לצד כי יתרו מן הסתם ידע תקף שבית
מצרים באמור בדבריהם (מכילתא) כי
אסירי מצרים לא פתחו מעולם, ומה גם
לדבריהם (סנהדרין קו. שמו"ר פ"א) שאמרו כי
יתרו היה מיועצי פרעה ויבקי במצרים
ואסיריה, ולזה הגם שישמע כי הוציא וגו' לא

יתרו

הצלת ישראל כי לא היה ה' טורח כל כך בשבילם וכפי זה אין בטחון לישראל מעמים אשר יקומו עליהם לזה אמר הכתוב ששמע מלחמת עמלק, וכבר הפליאו רבותינו ז"ל (מכילתא) לומר מה עצמה המלחמה הארוכה. ונראה לפרש לדרך זה אומרו כי הוציא פרוש לצד ששמע כל אשר עשה ובכלל זה מלחמת עמלק בזה הצדיק כי כל המופתים לא היו אלא למעלה ולחבת ישראל להוציאם ובשבילם עשה כל אשר עשה ושמיעת עמלק יגיד:

עוד ירצה באומרו כי הוציא לסמוך אחריה הגדת קחת יתרו את צפרה וגו' על דרך אומנם ז"ל (שמור"ר פ"ד) כי אמר יתרו למשה למה אתה מוליך אשתך וכו' אמר לו עתידין ישראל לקבל התורה על הר סיני ולא יהיו בני בכלל אמר לו לך לשלום וכו' עד כאן, ולזה אמר הכתוב כי הוציא ויסקח וגו' לקיים דברו:

יצדיק הוציא בלב, לזה הקדים הכתוב דבר שממנו הצדיק כי הוציא ואמר וישמע יתרו את כל אשר עשה פרוש כל הנפלאות והנוראות אשר עשה ה' בהצדקת נביא, והוא אומרו אשר עשה למשה והנפלאות שעשה להצלת ישראל בין ברדת מחזיק בם בין בהפלתם מהמכות בין בגם הים וכו' ובה ידע כי הוציא וגו', ולזה לא אמר וכי הוציא וזולת שמיעת כל הנעשה מהפלאים לא היה מצדיק הגם שישמע ששלחם כי לא יאמין ואם יאמין לא יבטח כי יאמר שוב ירדפו אחריהם ואם ירדפו ולא יכלו יבינו עוד מתנה וירדפו:

אכן במה ששמע כל אשר וגו' הצדיק כי הוציא. ותמצא כי רבותינו ז"ל נחלקו (ובחסים קט"ז) באיזה מהשמועות נרגש מהם אומרו קריעת ים סוף ומהם אומרו מלחמת עמלק, וזה מתאים לדרך האומר מלחמת עמלק ממה שסמוך לו וישמע, זה יגיד כי לא הספיק לו כל מה ששמע מהנפלאות כי יתלה שהסובב הוא פחזותו של פרעה שהתריס כנגד שלוחו של מקום לא לצרף

שאלות

1. מה בדיוק קושינו fe פרשנו בתחילת דבריו?
2. מה הן "תי החינות הראויות כהן מדין" שפרשנו מנסה להסבירן?
3. מה ניאוקו הנוסף בקטע השני?
4. מה מוסיף פרשנו בקטע השלישי?
5. פרשנו מרחיב בקטע הרביעי, התוכף להסבירן?
6. מה הם שתי הסיבות צבוכן התרעס יתרו ומה ההבדל הצקרוני ביניהן?

* * *

ג. הכתב והקבלה.

פרק כ' פסוק ה': הסמלונגסווייזע דער קינדער), מלח על מלחנו הוראתו כטעם לפי ענין (כאך ארט אונד וויצע), והאזנים תפתח על שנות צ"י שענינו לפי שנות צ"י, וכן להוליא את צ"י על לבאותם, וכן על דברתי מלכי לך (תהלים ק"י ע"ט רש"י), לפי פקודת מלכי לך; והטעם לא יעניש את האז הרעע ונהרה, אזל יאריך לו אולי ייטיבו מנעשי צניו או אחר מזולתי חלליו עד הרבעים, ומכלל הן אתה שומע לאו מנחת הכחמים כדע את עדת הדין, אס כל הצאים אחריו עד הרבעים והס זכנל יוסיפו לטווח עד שהגיעו למדרגה שהעויות אללס לקנין זלתי תקות תשובה אז יחייבו כלי:

שאלות

1. מה קושי מוצא פרשנו כאן והאם זה קושי לפני או ארכי?
2. מהי תשובתו לקושי זה?
3. מה הן הוכחותיו מן הפסוקים המצויים?
4. מה - אט כן - פירושו fe פרשנו בצנין זה ואיך הוא מסביר את צנין ארבעת הדירות?
5. "קנין בלתי חקות תשובה" מה פירושו ואיך זה שייך לכאן?

* * *

יתרו

(יז) לבעבור בסות, הנראה לנו שכל נסיון החמור

במקרה הוח זחינת הדעה חס הסומע תחמין זדזריו וזנועו עו ומכיר סמה סהוח מדנר חליו הוח חמת, וכל מה שעוטה עמו הוח לטוצתו. וזסו גדר הנסיון. ומזה וסחלהיס נסה חת חזרהס (זרחשית כ"ח') סזחנו הסס חס הוח מכיר ומחמין סכל מה סמלוס הסס חותו הוח לטוצתו, חף סחינו רווח ומנין הטוצה הנמשכת ע"י המלוה, וכן וסס נססו (לעיל ע"ו כ"ח), למען חנסנו (סס ע"ז, ד'), וכמו סזחזרנוס סס, וכן כחן מה סלוס הסס וחמר רד העד זעס סן יסרסו חל' ה' לרחות ונסל ממנו רז (לעיל ו"ע, כ"ח) חיוו הו' כ"ח לנסות חותס חס יחמיוו זדזריו, וסחמונח תגזר על תסוקתס לרחות, כו סחטוקס חזחה חזקס מחור זלז סחדס, ולח יגסו חל ססר, וסעור דזרי משה כך הוח, חל תירחו, לח זח חלהיס לחזיק חתכס, וגס זחמרו סחמרו לכס עלות זסר ונגוע זקלחו כל הנגע, זסר מות יומת (לעיל ו"ע, י"ז), כזר הו' יודע סלח חוכלו ליגע זסר זעת סחגלות, וסו חתס עחה נעים נודדיס חף מן סחוקס סמותר לכס לעמוד סס, ולח זח חלהיס כ"ח לנסות חתכס, חס תחמיוו זדזריו קודס סנודע לכס ע"י סחרגסס, סחי חססר לסחקרז חל כזור הסס, זולת יחיוו סגולה, וסס נזיחיו: על פניכס, כמו נזר סניכס, וכמו סזחזרנו זפסוק רחו כו רעה נגד סניכס (לעיל יו"ד, יו"ד):

אלות

1. איך פרשנו מהין את מושל הנסיון כאן?
2. מה היה הנסיון כאן?
3. למה הנסיון הוא תמיד לטובת המנוסה?
4. מה הקושי האפשרי ב: "צל פניכם" ומה פרשנו מתקן בדברי?

* * *

ה. המשתדל.

פרק כ' פסוקים יט', כ':

[יט] אתם ראייתם כי מן השמים וגו': בלא שתעשו צורה ואף לא מקדש ובית למשוך אלהות עמכם, אלא מן השמים בלא שום הכנה מצדכם דיברתי עמכם. [כ] לא תעשון אתי: לפי הניקוד לא תעשו דבר לשתפו עמי, אמנם אין זה מתיישב כלל עם מה שלפניו ועם מה שאחריו, וג"ל לקרוא לא תעשון אותי, כלומר לא תעשו צורתך, לא תציירוני בשום צורה, ופירש ואמר אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם אפי' לזכרון שמים (כפירוש רשב"ם), וזה בכוונה להוריד שפע האל למטה: אינך צריך לכל זה, אלא מזבח אדמה תעשה לי; ואתה מבין כי "אתי" הוא תיקון שתיקנו חכמים, כי מליצת תעשון אותי היתה קשה על ההמון.

אלות

1. מה קושי מוצא פרשנו בפסוק יט' ומה מצנהו?
2. מה מסובך לדעת פרשנו בפסוק כ', איך היתה סכנה להפנה מוטעת ומה הסכרו לכך?
3. מה ולמה "תיקנו חכמים"?

* * *